स्थानमप्यस्य नृपतेः श्रोतुमिच्छाम्यहं विभो । त्वत्तः कीदृक्कदा चेति तन्ममाख्याहि तत्त्वतः । ५५
इत्युक्तो नारदस्तेन वाक्यं सर्व्वमनोऽनुगं । व्याजहार सभामध्ये दिव्यदर्शी महातपाः ।
॥ नारद उवाच ॥ यदृच्छया शक्रसदो गत्वा शक्रं शचीपतिं । दृष्टवानस्मि राजर्षे तत्र पाण्डुं नराधिपं ।
तत्रेयं धृतराष्ट्रस्य कथा समभवन्नृप । तपसो दुष्करस्यास्य यदर्थं तप्यते तपः ।
तत्राहमिदमश्रौषं शक्रस्य वदतः स्वयं । वर्षाणि त्रीणि शिष्टानि राज्ञोऽस्य परमायुषः ।
ततः कुवेरभवनं गान्धारीसहितो नृपः । प्रयाता धृतराष्ट्रोऽयं राजराजाभिसत्कृतः । ५६०
कामगेन विमानेन दिव्याभरणभूषितः । ऋषिपुत्रो महाभागस्तपसा दग्धकिल्बिषः ।
सञ्चरिष्यति लोकांश्च देवगन्धर्व्वरक्षसां । स्वच्छन्देनेति धर्म्मात्मा यन्मां त्वमनुपृच्छसि ।
देवगुह्यमिदं प्रीत्या मया वः कथितं महत् । भवन्तो हि श्रुतधनास्तपसा दग्धकिल्बिषाः ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ इति ते तस्य तच्छ्रुत्वा देवर्षेर्म्मधुरं वचः । सर्व्वे सुमनसः प्रीता बभूवुः स च पार्थिवः ।
एवं कथाभिरन्वास्य धृतराष्ट्रं मनीषिणः । विप्रजग्मुर्यथाकामं ते सिद्धगतिमास्थिताः । ५७५
इति श्रीमहाभारते आश्रमवासिके पर्व्वणि आश्रमवासपर्व्वणि विंशतितमोऽध्यायः ॥ २० ॥
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ वनं गते कौरवेन्द्रे दुःखशोकसमन्विताः । बभूवुः पाण्डवा राजन् मातृशोकेन चान्विताः ।
तथा पौरजनः सर्व्वः शोचन्नास्ते जनाधिपं । कुर्व्वाणाश्च कथास्तत्र ब्राह्मणा नृपतिं प्रति ।
कथं नु राजा वृद्धः स वने वसति निर्ज्जने । गान्धारी च महाभागा स च कुन्ती पृथा कथं ।
सुखार्हः स हि राजर्षिरसुखो तद्वनं महत् । किमवस्थः समासाद्य प्रज्ञाचक्षुर्म्हतात्मजः ।
सुदुष्करं कृतवती कुन्ती पुत्रानपश्यती । राजश्रियं परित्यज्य वनवासमरोचयत् । ५८०
विदुरः किमवस्थश्च भ्रातुः शुश्रूषुरात्मवान् । स च गावल्गणिर्धीमान् भर्त्तृपिण्डानुपालकः ।
आकुमारञ्च पौरास्ते चिन्ताशोकसमाहताः । तत्र तत्र कथाश्चक्रुः समासाद्य परस्परं ।
पाण्डवाश्चैव ते सर्व्वे भृशं शोकपरायणाः । शोचन्तो मातरं वृद्धामूषुर्नातिचिरं पुरे ।
तथैव वृद्धं पितरं हतपुत्रं जनेश्वरं । गान्धारीञ्च महाभागां विदुरञ्च महामतिं ।
नैषां बभूव सम्प्रीतिस्तान् विचिन्तयतां तदा । न राज्ये न च नारीषु न वेदाध्ययनेषु च । ५८५
परं निर्व्वेदमगमंश्चिन्तयन्तो नराधिपं । तञ्च ज्ञातिवधं घोरं संस्मरन्तः पुनः पुनः ।
अभिमन्योश्च बालस्य विनाशं रणमूर्द्धनि । कर्णस्य च महाबाहोः संग्रामेष्वपलायिनः ।
तथैव द्रौपदेयानामन्येषां सुहृदामपि । वधं संस्मृत्य ते वीरा नातिप्रमनसोऽभवन् ।
हतप्रवीरां पृथिवीं हतरत्नाञ्च भारत । सदैव चिन्तयन्तस्ते न शर्म चोपलेभिरे ।
द्रौपदी हतपुत्रा च सुभद्रा चैव भाविनी । नातिप्रीतियुते देव्यौ तदास्तामप्रहृष्टवत् । ५९०
वैराव्यास्तनयं दृष्ट्वा पितरं ते परिक्षितं । धारयन्ति स्म ते प्राणांस्तव पूर्व्वपितामहाः ।
इति श्रीमहाभारते आश्रमवासिके पर्व्वणि आश्रमवासपर्व्वणि एकविंशोऽध्यायः ॥ २१ ॥
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ एवं ते पुरुषव्याघ्राः पाण्डवा मातृनन्दनाः । स्मरन्तो मातरं वीरा बभूवुर्भृशदुःखिताः ।